Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Erikoistutkija Anu Lähteenmäki-Uutela
Yhteiskunnan muutos, Oikeudenmukaisuus 3.10.2023 SYKE/2023/1745

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Viite: Talousvaliokunta torstai 5.10.2023 klo 13.00 / U 34/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: **U 34/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan (ESG) liittyvän luokitustoiminnan läpinäkyvyydestä ja eheydestä (ESG-luokitustoiminta)**

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää lausuntopyynnöstänne ja toteaa lausuntonaan seuraavaa; Sijoitusten kanavoituminen kestävyyssiirtymän kannalta oikeisiin kohteisiin on välttämätöntä. Kestävät sijoitukset tukevat Euroopan taloudellista menestystä pitkällä aikavälillä ja myös turvallisuutta, kun esimerkiksi vähennetään riippuvuutta Venäjän energiasta ja lannoitteista. Sijoitukset vähähiiliseen talouteen ja puhtaampaan ympäristöön parantavat usein samalla ihmisten terveyttä. Kun sijoittajat tunnistavat vastuulliset kohteet tehokkaammin, voidaan saavuttaa monia merkittäviä positiivisia ulkoisvaikutuksia koko yhteiskunnalle.

Komission lainsäädäntöesityksen johdantolauseissa on aivan oikein tunnistettu ESG-luokitusten merkitys:

- (10) ESG-luokitusten parempi **vertailukelpoisuus** ja **luotettavuus** parantaisivat näiden nopeasti kasvavien markkinoiden tehokkuutta ja helpottaisivat siten vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamista.
- (11) ESG-luokitukset **mahdollistavat** unionin **kestävän rahoituksen markkinoiden moitteettoman toiminnan.**

Tällä hetkellä sijoittaja tai luokitusten hyödyntäjä ei pääse tarkastelemaan ESG-luokitusten perusteita. Laskentamenetelmät eivät tyypillisesti ole avoimia vaan niitä tarjoavien yritysten liikesalaisuuksia. (Seppälä toim. 2022). Luokituksia tarjoavia yrityksiä toimii EU-alueella komission mukaan noin 60, ja yritysten koko ja kotipaikka vaihtelee. Joukossa on suuria amerikkalaisia luokittajia. Eri ESG-luokittajat antavat eri arvioita saman sijoituskohteen kestävyydestä. Eräässä tutkimuksessa samojen sijoituskohteiden eri suurilta luokittajilta saamien ESG-arvosanojen korrelaatio oli 0,54; ja vieläkin alhaisempi katsottaessa yhtä ulottuvuuksista E, S tai G (Berg ym. 2022). (Korrelaatio 1 tarkoittaisi täysin samanlaisia arvioita, 0 täysin sattumanvaraisia arvioita ja -1 täysin erisuuntaisia arvioita.) Luokitustulosten erot eivät pääasiallisesti johdu erilaisista painotuksista ulottuvuuksien E, S ja G välillä vaan toiminnan vastuullisuuden erilaisesta arvioinnista. ESG-lukuja on kritisoitu siitä, että paljon saastuttavat yhtiöt voivat saada kohtuullisen hyviä

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

arvosanoja (SMC Direct 2021). Artiklassa 21 onkin erittäin tarpeellisesti määrätty: ”ESG-luokitusten tarjoajien on julkistettava verkkosivustollaan ESG-luokitustoiminnassaan käyttämänsä menetelmät, mallit ja keskeiset luokitusoletukset”.

Asetuksessa tulisi kuitenkin selkeämmin vaatia, että **ESG-luokitusten tulee ilmentää arvioitavien kohteiden kestävyyttä**. Arviointitoiminnassa voi tapahtua virheitä ja olla erilaisia näkemyksiä, mutta **systemaattista tai toistuvaa mustan maalaamista vihreäksi ei tule sallia, ja siihen on puututtava tehokkain valvontatoimin ja sanktioin.**

Ehdotamme seuraavia *lisäyksiä* asetustekstiin:

- Artikla 14 yleiset periaatteet, ehdotus kohdaksi 1: *ESG-luokitusten niiden tulee ilmentää arvioitavien sijoituskohteiden kestävyyttä. ESG-luokitus ei saa olla tahattoman tai tahallisen viherpesun väline.*
- Artikla 33 valvontatoimenpiteet, ehdotus kohtaan 3 f: ”…. arvopaperimarkkinaviranomainen ottaa … valvontatoimenpiteitä toteuttaessaan huomioon rikkomisen luonteen ja vakavuuden seuraavien perusteiden osalta: … f) rikkomisen vaikutukset yksityissijoittajien etuihin ”*mukaan lukien paitsi suorat taloudelliset edut myös se, ohjasiko ESG-arvio sijoittamaan heidän arvojensa, mieltymystensä tai mielipiteidensä mukaiseen sijoitustoimintaan vai ohjasiko se niiden vastaisiin kohteisiin, joihin he eivät muutoin olisi sijoittaneet*”

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet erikoistutkija Anu Lähteenmäki-Uutela ja tutkija Tero Heinonen.

Lähteet:

Berg ym. 2022. Aggregate Confusion: The Divergence of ESG Ratings. Review of Finance, 2022, 1315–1344. https://doi.org/10.1093/rof/rfac033

Seppälä J. (toim.) 2022. Kuluttajien mahdollisuudet Suomen päästövähennysten vauhdittamiseksi - Taustaraportti asumiseen, ruokaan, liikkumiseen ja muuhun kulutukseen liittyvistä toimista. Suomen ilmastopaneelin raportti 6/2022.

SMC Direct 2021. The Greenwashing Scandal Continues – How Ethical are Ethical/ESG Funds? https://scmdirect.com/the-greenwashing-scandal-continues-how-ethical-are-ethical-esg-funds/

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**